ژیانی هونەریم

«خوێندنەوەیەکی تیوری و پراکتیکی بۆ یادداشتەکانی ستانیسلاڤسکی»

دانا ڕەئووف
(سوێد)

کۆنستانتین سێرگێیڤیچ ستانیسلاڤسکی لە ١٧ی مانگی یەکی ساڵی ١٨٦٣ لە مۆسکۆ لە دایک بووە، لە حەوتی مانگی یەکی ساڵی ١٩٣٨دا کۆچی دوایی کردووە و لە مێژووی شانۆی جیهانیدا، بە یەکێک لە شانۆکارە گەورەکانی دنیا هەژمار دەکرێت، لە هەموو ژیانیدا، پرۆسەی نواندنی خۆی و ئەکتەرەکانی؛ چۆنیەتی نواندن و دۆزینەوەی کارەکتەر و بنەماکانی نواندنی، خستبووە ژێر تیشکی لێکۆڵینەوە و ڕاڤەکردنێکی وردی تیوری و پراکتیکییەوە، ستانیسلاڤسکی ئەوەندەی کاریگەری تەوژمە مۆدانیزم و ئەڤانگاردەکانی سەردەمی خۆی بەسەرەوە بووە، هێندەیش کاریگەری ئەویش بەسەر ئەو تەوژمانەوە هەبووە، هاوکات سەرچاوەی کارەکانی لە سروشتگەرایی، سیمبۆلیزم، فۆرمالیزمە ڕووسەکان، پاڤلۆڤ، زانستی دەروونناسی، ئەمە جگە لە دیدە ئیستێتێکییەکانی پووشکین، گۆگۆل و تۆڵستۆی وەرگرتووە.

ستانیسلاڤسکی لە کتێبی (ژیانی هونەریم)دا، چ وەک ئەکتەر و چ وەک ڕێژیسۆر زۆر بە چڕی و بە وردی باسی سەرەتاکانی خۆی لەنێو چوارچێوەی مالّەکەیاندا، دەستپێکی چالاکییە هونەرییەکانی، دامەزراندنی شانۆی هونەری مۆسکۆ و گەشتەکانی دەکات، هەنگاو بە هەنگاو لەگەڵ هەموو پرۆژەیەکی نوێدا میتود و سیستمەکەی بنیاد دەنێت، تاقی دەکاتەوە، لەسەری دەنووسێت، هەڵوەستەیان لەسەر دەکات، لە هەندێکیان پەشیمان دەبێتەوە، دایاندەڕێژێتەوە و سەرلەنوێ لە فۆرمێکی تردا تاقیان دەکاتەوە و دەیانخاتەوە ژێر تیشکی سەرنج و لە شێواز و ستایلە هونەرییەکەی دەدوێت، لە سەرەتای کتێبەکەیدا باسی هەندێک لە

ستانیسلاڤسکی

یادگارەکانی منداڵی خۆی دەکات، ئەو کاتەی تەمەنی سێ -چوار ساڵ بووە و ڕۆڵی بینیوە، بەپێی ڕۆڵەکە، جلوبەرگێکی لۆکەی پۆشیوە و دەستی بۆ چەند مۆمێکی داگیرساو بردووە و لە ئەنجامدا ئاگر لەسەر شانۆکە دەکەوێتەوە، ئەمە ترسێکی گەورە دەخاتە دڵی ستانیسلاڤسکی بچکۆلە.

لەبەر ئەوەی ستانیسلاڤسکی لە بنەماڵەیەکی دەوڵەمەند بووە، بەپێی نەریتی ئەوسای ڕووسیا، بەردەوام سەردانی بالێت، شانۆی بووکەڵە و ئۆپێرای ئیتاڵی کردووە و ئەو سامانەی بۆی ماوەتەوە بۆ پرۆژە هونەرییەکانی خۆی تەرخانی کردووە.

(سێرگی فلادیمێرۆڤیچ)ی باوکی لە ساڵی ١٨٧٧دا لە خانووە هاوینەییەکەی خۆیاندا، شانۆیەک بە هەموو پێداویستییەکانییەوە بۆ کورەکەی دروست دەکات، ئەمەیش بۆ ئەو بواریکی گرینگ بووە بۆ تاقیکردنەوە شانۆییەکانی، (یەکەم نمایشی من لە ١٨٧٧/٩/٥دا پێشکەش کراوە، لەبری ئەوەی بەم یەکەم کارەم دڵخۆش بم، تووشی بیرکردنەوە و ڕاچڵەکان بووم)، دوای ئەوەی یەکەم کارە شانۆییەکانی لەسەر ئەم شانۆیە نمایش دەکات، گەشتە دوورودرێژەکەی ژیانی وەک ئەکتەر و ڕێژیسۆر و پێداگۆگ و نووسەر دەست پێ دەکات، لە دوای ئەم سەرەتایەیشەوە دەکەوێتە نووسینەوەی یادداشتەکانی، تۆمارکردنی کۆی ئەزموونی خۆی سەبارەت بە ئەکتەر و هونەری نواندن بەگشتی، لە ئەنجامی شەنوکەوکردنێکی زۆر و ورددا، ئەو سیستمە شانۆییە دێتە دی کە دواتر بە سیستمی ستانیسلاڤسکی ناوزەد کرا.

دەستەواژەی (لە ڕۆڵەکەتدا بژی) دەبێتە بنەمای کارکردنی ستانیسلاڤسکی، ئەمەیش بەمانای وەرگرتنی کارەکتەر دێت، وەک چۆن لە ژیانی ڕاستەقینەدا دەژیت، بۆیە هەمیشە هانی ئەکتەرەکانی داوە لاسایی خەڵک و شێوازی ژیانی ڕاستەقینەیان بکەنەوە، جلوبەرگی هاوشێوەی ئەوان بپۆشن و تێبینی هەڵسوکەوتیان بکەن، بۆ نموونە خۆیشی لەساڵی ١٩٠٠دا کە سەردانی یالتا دەکات، هەموو بەیانییەک لە بەرگی کارەکتەرەکانیدا، بە نێو شەقام و گوێ ڕووبار و باخچە و شوێنە گشتییەکاندا دەسوورێتەوە.

ستانیسلاڤسکی لەساڵی ١٨٨٥دا، بۆ ماوەیەکی کورت لە قوتابخانەیەکی شانۆیی لە مۆسکۆ وەردەگیرێت و دەست بەخوێندن دەکات، لەم قوتابخانەیەدا قوتابییەکان لەسەر ئەوە ڕادەهێنران لاسایی کلێشە شانۆییەکان بکەنەوە و وابەستەی دابو نەریتگەرایی بن کە مامۆستاکانیان بەهەمان شێوە کاریان دەکرد، شێوازی خوێندنی هونەری نواندن لەم قوتابخانەیەدا بۆ ئەو دەبێتە نائومێدییەکی گەورە، ناتوانێت پەیڕەوی ئەو شێوازی خوێندنە بکات و دوای دوو هەفتە واز لە خوێندن دەهێنێت، لەبری ئەوە ڕوودەکاتە (شانۆی بچووک) کە یەکێک بووە لە شانۆ پرۆفیشنالەکانی ئەو دەمە و دەیکاتە ئەو شوێنەی شانۆی لێوە فێر دەبێت، ستانیسلاڤسکی دەڵێت: (من بۆ هەموو نمایشێکی شانۆی بچووک بەباشی خۆم ئامادە دەکرد، گرووپێکی بچووکم لە چەند کەسێک دروست کردبوو کە پێکەوە ئەو دەقەی لە ڕێپورتوارەکەدا بوو، دەخوێندەوە و هەموو ئەو لێکۆڵینەوە و نووسینانەیشی سەبارەت بەو دەقە دەستمان بکەوتایە، دەمانخوێندەوە، دوای ئەوە پێکەوە دەچووین و نمایشەکەمان دەبینی، دواتریش باسی ئەو کاریگەرییانەمان دەکرد کە نمایشەکە لای بەجێی هێشتبووین، دوای ئەوە دەچووین و سەرلەنوێ نمایشەکەمان دەبینییەوە و پێکەوە گفتوگۆمان لەسەر دەکرد، لەم گفتوگۆیانەوە بە ڕوونی بێ ئەزموونی و

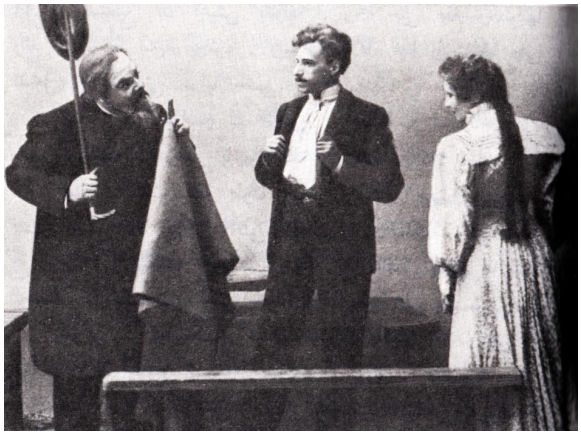

دیمەنێک لە نەورەس، لۆجسکی لە ڕۆڵی ستۆرین، مایرهۆڵد و ڕۆکسانوفا لە ڕۆڵی نینا

نەشارەزاییمان لە زۆر ڕووەوە لە بوارەکانی هونەر و زانستدا دەردەکەوت، هەوڵێکی زۆرمان دەدا تا لە ڕێگای ئامادەکردنی سیمیناری گشتی و تایبەتیشەوە هەڵەکانمان چاک بکەینەوە و زانیاری تەواو کۆبکەینەوە، شانۆی بچووک بووە ئەو هێزەی ڕۆڵێکی گەورەی لە گەشەی هۆشیاری ئێمەدا هەبێت، ئێمە تەنیا لە بواری شانۆدا قووڵ نەدەبوینەوە، بەڵکو هەندێک لە ئەکتەرەکانیشمان دەخستە ژێر لێکۆڵینەوەوە) ستانیسلاڤسکی بە هەوڵ و تەقەللایەکی زۆر هەندێک لە ئەکتەرەکانی ئەو شانۆیەیش قایل دەکات کە لە نمایشە ئەماتۆرییەکانی ئەواندا پێکەوە کاربکەن، (بۆ یەکەم جار لەسەر شانۆ لەگەڵ ئەکتەری ڕاستەقینەدا وەستام کە تواناییەکی گەورەیان هەبوو، ساتێکی گەورە بوو لە ژیانمدا! بەڵام ترس خستمییە ڕەوشێکی نائارامییەوە، تەریق بوومەوە و لە خۆم تووڕە بووم و بە شەرمەوە گوتم "تێدەگەم" بەڵام لە ڕاستیدا لە هیچ شتێک لەوەی ئەوان بۆیان باس دەکردم، تێنەدەگەیشتم)

ستانیسلاڤسکی، دوای کارکردنی لەگەڵ ڕێژیسۆری خاوەن توانستی ئەو کاتەی ڕووسیا، ئەلیکساندەر فۆدۆتۆڤ، بیرۆکەی دروست کردنی گرووپێکی گەورە، کە لە ئەماتۆر و ئەکتەری شانۆکانی تر پێک بهێنێت، بەپێویست دەزانێت، (ئەوە یەکەم جار بوو ڕێژیسۆرێکی بە توانان و بلیمەتی وەک ئا. ف. فۆدۆتۆڤ ببینم، کارکردن لەگەڵ ئەو و پرۆڤەکردن لە ژێر دەستی ئەودا، باشترین قوتابخانە بوو بۆ من) فۆدۆتۆڤ پسپۆڕی ئەو هونەرە بووە کە توانیویەتی ئەو شوورەیەی لەنێوان ئەکتەر و ڕۆڵدا بەرز بۆتەوە، بڕووخێنێت.

ستانیسلاڤسکی، وەک لە کتێبەکەیدا باسی لێوە دەکات، کاریگەری هەژموونی نمایشی شانۆی بێگانەیشی بەسەرەوە بووە، بەتایبەتیش گرووپە ئیتاڵییەکان، هاوکات گرووپی مینینگین لەگەڵ ڕێژیسۆرەکەیان (شرۆنێگ) کە دێنە مۆسکۆ، دەرگایەکی گەورە بە ڕووی ستانیسلاڤسکیدا دەکرێتەوە، لەم بارەیەوە دەڵێت (تەنیا یەک نمایشی ئەوانم لە کیس نەدەچوو، من تەنیا نەدەچووم بۆ سەیرکردنی ئەم نمایشانە، بەڵکو لێم دەکۆڵینەوە)، هەروەها لەم قۆناغەدا، لەبەردەم ئاوێنەی گەورەدا کاری لەسەر تەکنیکی دەرەوەی ئەکتەر کردووە، ئاماژە، گوزارشتی سیما و دەموچاو، جووڵەی پلاستیکی، تەنانەت هەوڵی داوە، تەکنیکی دەنگیش لەگەڵ ئەو وێنەیەی لەسەر ئاوێنەکە دەیبینی، بگونجێنێت، دواتر سەبارەت بەم تەکنیکە دەڵێت: (من بێ ئەزموون بووم و نەمدەزانی کارکردن لەبەردەم ئاوێنەدا چ زیانێکی گەورەی هەیە، لەگەڵ ئەویشدا سوودێکی بچووکم دەست کەوت، من لەم ڕێگایەوە لە هەڵەکانی جەستەی خۆم گەیشتم و لە ئامرازە ڕواڵەتییەکانیش کە کارم بۆ لەناوبردنیان دەکرد) ستانیسلاڤسکی لەو سەرەتا بەراییەدا دەیویست ئەکتەر و نواندنی بەرز بخوڵقێنێت، بیرە بەرز و هەستە گەورەکان بەرجەستە بکات، بەڵام لە بێ ئەزموونیدا هەموو شتەکانی بۆ ڕێژیسۆرەکان بەجێ هێشتووە کە ئەو بە تەنیا هەموو شتەکانی دەخوڵقاند، لەبەر ئەوە و لەم ساتانەدا کاری ڕێژیسۆرەکانی گرووپی مینینگین کە دواتر بۆ ئەوان دەبێتە قوتابخانەی مینینگین، دەبێتە جێگای سەرنج و فێربوون، ستانیسلاڤسکی لە کتێبەکەیدا دەڵێت: (من بوومە لایەنگریان و هەوڵی لێکۆڵینەوەی میتودەکانی شرۆنێگ-م دەدا) ستانیسلاڤسکی لەو ڕۆژانەدا، لە ڕێگا ڕووکەشەکان و ڕووکارەکانی دەرەوەدا، بە دوای کارەکتەرەکانیدا دەگەڕا، ئەم شێوازەیش هێدی هێدی بەرەو ڕۆچوونەخوارەوە و ناوەوەی بردووە.

ستانیسلاڤسکی لە تەمەنی بیست و پێنج ساڵییەوە، وەک ئەکتەرێکی ئەماتۆر ناسرا بوو، هەر لەم کاتەیشدا پێشنیارێک دەخاتە بەردەم (فیۆدۆر سۆلۆگیب) و (ئەلیکساندەر فۆدۆتۆڤ) تا کۆمەڵەیەک لە ئەکتەری

ئەماتۆر و پرۆفیشنالْ و هونەرمەندی تر دابەزرێنن، بازرگانییەکانی بنەماڵەی ستانیسلاڤسکی لەنێوان ساڵانی ١٨٨٧ و ١٨٨٨دا، قازانجێکی زۆر دەکات و بەشێک لەو قازانجە بۆ کردنەوەی (کۆمەڵەی هونەر و ئەدەب) تەرخان دەکات، خانووبەرەیەکی گەورەی ڕازاوە بۆ ئەم مەبەستە دەگرێت، شانۆیەکی گەورە بۆ خۆی و هۆڵی پێشانگای تێدا دەکاتەوە، ئەمە جگە لە وانەگوتنەوە و کردنەوەی کۆرسی هونەری لە بەشی دراماى ئەم کۆمەڵەیەدا.

ئەم کۆمەڵەیە چەردەیەک لە شانۆنامەکانی مۆلییر، شیللەر، پووشکین و ئەسترۆڤسکی نمایش دەکەن و ستانیسلاڤسکی دوور لە کلێشە شانۆییە سواوەکان و لاساییکردنەوە، ڕۆڵی سەرەکییان تێدا دەبینێت، ستانیسلاڤسکی لە یاداشتەکانی ئەم قۆناغەیدا، ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە ئەکتەر بەبێ ویست ناتوانێت بەسەر کارەکەیدا سەرکەوتوو بێت، یەکەم هەنگاوی ئەکتەریش ئەوەیە بتوانێت دەسەڵاتی بەسەر ویستی خۆیدا بشکێت، ستانیسلاڤسکی هەر لەم کۆمەڵەیەدا، وەک ڕێژیسۆریش دەردەکەوێت و لەم بوارەیشدا ئەزموون پەیدا دەکات و ئەوەیش دووپات دەکاتەوە کە بۆ ئەوەی ڕێژیسۆرێکی باش بیت، پێویستە وەک ئەکتەر لە دایک بوو بێت، (بوونی ڕێژیسۆر شتێکی گرینگ بوو، لەبەر ئەوەی هیچ ڕێژیسۆرێکیشمان نەبوو، هەروەها حەزێکی لە ئەندازە بەدەریشمان بۆ نواندن هەبوو، خۆم بووم بە ڕێژیسۆر، ژیان فێری ئەوەی کردین خۆمان خۆمان فێر بکەین و قوتابخانەیەکی پراکتیکی بۆ خۆمان دەستەبەر بکەین) ستانیسلاڤسکی لەم قۆناغەدا، وەک ڕێژیسۆر دەگاتە ئەنجامێکی گەلێک گرینگ، لەم ڕووەوە دەڵێت: (هەندێک دەق هەن، کە هەر بۆ خۆیان جێگای سەرنجن، بەڵام هەندێکی تر دەکرێت ببنە جێگەی سەرنج، ئەگەر ڕێژیسۆر شتێکی نائاسایی و جودایان تێدا بدۆزێتەوە).

یەکەم کارەکانیشی وەک ڕێژیسۆر دەقێکی تۆڵستۆی دەبێت، وەک خۆی دەڵێت لەم کارەوە زۆر شت فێر دەبێت و دەچێتە دنیایەکی ترەوە و شتگەلێکی نوێی بۆ دەردەکەوێت، (لەم پرۆژەیەدا شت زۆر فێر بووم، لاڕێییەکم بۆ ڕوحی ئەکتەر- لە ڕووکاری دەرەوە بۆ ناوەوە، لە جەستەوە بۆ ڕوح، لە بەرجەستەکردنەوە بۆ ژیان لە ڕۆڵدا، لە فۆرمەوە بۆ ناوەرۆک دۆزییەوە، هەروەها فێری هەڵبژاردنی دەوروبەر و ڕێکخستنی ئەکتەرەکانیش بووم کە لە سەرەتاوە یارمەتی ئەوەی دام شانەی دەقەکە پێشان بدەم، ئەو شتە باشەیشی لەگەڵ خۆی هێنا کە چیتر ڕێگا بە شتە کۆنە خراپەکان نەدەم) ستانیسلاڤسکی ئەم یەکەم پرۆژەیەی خۆی، وەک ڕێژیسۆر لە مانگی دووی ساڵی ١٨٩١دا پێشکەش کردووە و لەم نمایشەیدا، وەک ڕێژیسۆر هەمان ئەو مۆدێلە بەکاردەهێنێت کە ڕێژیسۆرەکانی گرووپی مینینگێن لە نمایشەکانی سیزەر، بازرگانی ڤینیسیا، شەوی دوازدەم و هەندێک لە شانۆنامەکانی شیلەر کە لە ساڵی ١٨٩٠دا لە مۆسکۆ نمایشیان دەکرد و ستانیسلاڤسکی بەوپەڕی توانایی و وردەکارییەوە تێی دەڕوانین و شیکردنەوەی بۆ دەکردن، قوتابخانەی مینینگێن ڕێبازێکی سروشتگەرایی وردییان پەیڕەو دەکرد و لە ڕووی جلوبەرگ، دیکۆر و کەلوپەلەکانەوە، دەقاودەق لە واقیع و مێژووەوە، کۆپییان دەکرد، ستانیسلاڤسکی دەیویست ئەو ترادیشونە ڕیالیزمییەی، وەک ئەکتەر لە شەپکین و گۆگۆلەوە فێری بووبوو، لە ڕێگای دەسەڵاتی ناوەندی ڕێژیسۆرەوە، بەشێوەیەکی ئۆرگانیزمی بەرجەستەی ئیستێتیکای سروشتگەرایی بکات، بۆ ئەو لاساییکردنەوەی ڕۆیشتن و جوولە، پۆشینی جلوبەرگی ڕۆڵ و شێوازی بەکارهێنانی جەستە، تەنانەت ئەکتەرێکی کەم ئەزموون و مامناوەندیش دەتوانێت بیانکات، بەڵام هەر وەک گۆگۆل دەڵێت (بە دەستهێنانی ڕوحی ڕۆڵەکە کە بێتە بەرجەستەیەکی هونەری، تەنیا خاوەن بەهرەیەکی ڕاستەقینە دەتوانێت) دواتر ستانیسلاڤسکی لە کارە بەراییەکانیدا، وەک ڕێژیسۆر ناچار دەبێت واز لە جلوبەرگە گرانبەهاکان بهێنێت و لە بری دیکۆر هەوڵی ئەوە بدات، لە دیدی خۆیەوە، شتی هونەری بدۆزێتەوە.

ستانیسلاڤسکی لەساڵی ١٨٩٤ بەدواوە، بە تایبەتیش لە نمایشی ئۆتێلۆی شەکسپیرەوە بە شێوەیەکی ورد، هەموو تێبینی و نەخشە و پلانەکانی بۆ دەقەکە و چۆنیەتی کار و بەرجەستەکردنی تۆمار دەکرد کە بە هیچ جۆرێک لە کاتی مەشق و پرۆڤەکاندا لای نەداوە لێیان و ئەوەی تۆماری کردووە، لەگەڵ ئەکتەرەکانی جێبەجێی دەکرد، پرۆڤەش بۆ ئەو یاسایەکە، کارە هونەرییەکە دەگەیەنێتە ئاستی گەشە و پێگەیشتن.

هەموو ئەو شتانەی کە ستانیسلاڤسکی لە بواری

ڕوکسانوفا لە ڕۆڵی نینا و ستانیسلاڤسکی لە ڕۆڵی تریگۆرین

نواندندا بیری لێ دەکردنەوە و لەسەر شانۆیش وەک ئەکتەر دەیبینی، تاقی دەکردەوە، هەندێک جار ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە مەسەلە زانستییەکان ئەویان نەگەیاندۆتە ئەنجامەکان، بەڵکو میتودە تەکنیکییەکانی گەمەکە پاڵی پێوەناوە بۆ گەیشتن بە ڕاستی و هەستکردن بە ڕاستی، باشترین ڕێگایە بۆ چوونە ناو ڕۆڵ و توانایی بەخۆزانین و خوڵقاندنەوە، هەر لەم ڕێگایەوە دەگاتە ئەنجامێک، بۆ نموونە: ئەگەر تۆ دەتەوێت ڕۆڵی مرۆڤێکی پیاوچاک ببینیت، بە دوای لایەنە شەڕانییەکەی ئەو مرۆڤەدا بگەڕێ، هەروەها بەدوای لایەنە چاکەکەی مرۆڤە شەڕانییەکەدا (کە تۆ ڕۆڵی پیاوێکی خراپ دەبینیت، بەدوای لایەنە باشەکەی ئەم مرۆڤەدا بگەڕێ کە ڕۆڵی پیرەمێردێک دەبینیت، بە دوای کورە گەنجەکەی ناوەوەیدا بگەڕێ کە ڕۆڵی مرۆڤێکی گەنجیش دەبینیت، ئەوە بە دوای لایەنە پیرەکەی ئەو مرۆڤەدا بگەڕێ... تاد)

ستانیسلاڤسکی، دوای دیدارێکی درێژخایەن لەگەڵ فلادیمیر نیمرۆڤیچ دانچنکۆ، کە لە شیکردنەوەی دەق و مەسەلە پێداگۆگییەکان پسپۆڕ بووە، لەساڵی ١٨٩٨دا بڕیاری دامەزراندنی (شانۆی هونەری مۆسکۆ) دەدەن، ئەمەیش دامەزراندنی شانۆیەکی پرۆفیشنالی لێ دەکەوێتەوە، کە دواتر لە سەرتاسەری دنیادا بووەتە پێشەنگ.

ستانیسلاڤسکی کار و پرۆژەکانی شانۆی هونەری مۆسکۆ بەسەر سێ قۆناغدا دابەش دەکات: یەکەمیان لە دامەزراندنی ئەم شانۆیەوە دەست پێ دەکات، واتە لە ساڵی ١٨٩٨ـەوە تا شۆڕشی ١٩٠٥، قۆناغی دووەمیش لە ساڵی ١٩٠٦ تا شۆڕشی ئۆکتۆبەر و سێیەمیشیان لە شۆڕشی ئۆکتۆبەرەوە تا دوا ڕۆژەکانی ئەم شانۆیە، شانۆی هونەری مۆسکۆ لە بنەماکانی میتودێکی کاری دیاریکراوەوە نمایشەکانیان پێشکەش کردووە؛ خوێندنەوەیەکی چڕ و بەردەوام شیکردنەوەی هەموو ورد و درشتێکی دەق، پرۆڤەیەکی بەردەوام، کە هەموو ئەکتەرێک، ئەگەر ڕۆڵێکی بچووکیشیان هەبووایە، بەهەموو ئەو قۆناغانەدا ڕۆیشتوون.

لە ساڵی ١٨٩٨دا ستانیسلاڤسکی بەهاوبەشی نیمرۆڤیچ شانۆنامەی (نەورەس)ی چیخەف پێشکەش دەکەن، نمایشەکە سەرکەوتنێکی گەورە دەبێت بۆ شانۆی هونەری مۆسکۆ و گەڕانەوەی چیخەف یش بۆ شانۆ، زۆربەی ڕەخنەگرەکانی ئەو دەمەی ڕووسیا، نەورەسی چیخەف و شانۆی هونەری مۆسکۆیان بەرز نرخاندووە و ئاماژەیان بۆ ئەوە کردووە کە نەورەس یەکێکە لە چالاکییە هەرە گەورەکانی مێژووی شانۆی ڕووسی و گەشەیەکی نوێ و بەرەو پێشەوەچوونێکی گرینگی دراماى جیهانی، سەرکەوتنی نمایشەکەیش بۆ دیقەتێکی ورد دەگەڕایەوە، بەرجەستەکردنی وێنەیەکی ڕاستگۆی ژیانی ڕۆژانە و هاوکارییەکی گەورەی نێوان ئەکتەرەکان و هەموو گرووپ و شانۆکە، دوای ئەوەی ستانیسلاڤسکی بەشێوەیەکی سەرکەوتوو، بەردەوام بوو لە پێشکەشکردنی دەقەکانی تری چیخەف دا؛ (خاڵە فانیا ١٨٩٩، سێ خوشک ١٩٠١ و باخی گێلاس ١٩٠٤) ستانیسلاڤسکی سەبارەت بە چیخەف دەیگوت: (لەسەر شانۆ، چیخەف لە ئاستێکی بەرزدا دەسەلاتی بەسەر ڕووکاری دەرەوە و ناوەوەی ڕاستییەکاندا دەشکێت) لەگەڵ ئەوەیشدا زۆرجار دەگەیشتە بەردەم ڕێگایەکی داخراو، دڵەڕاوکێ و هەستکردن بە سەرنەکەوتن، بە تایبەتی لە کارکردن لەسەر چیخەف.

ستانیسلاڤسکی دەیویست میتودێکی وا بدۆزێتەوە کە بەکەڵکی هەموو ئەکتەرێک بێت و هەموو

ئەکتەرێک، لە سەرتاسەری دنیا بتوانێت سوودی لێ وەربگرێت، ستانیسلاڤسکی کاری لەسەر ئەوە دەکرد، ئەکتەر بگاتە ڕەوشێکی تەواو ڕاستگۆ لەگەڵ ڕۆڵەکەی و بتوانێت لەنێو ڕۆڵەکەیدا بەشێوەیەکی سەرتاپاگیر بژی، بۆیە ئەوەی بە تیوری بیری لێ دەکردەوە و ئەوەی دەینووسی، لە پرۆسەیەکی کردەییدا بەشێوەیەکی پراکتیکی جێبەجێی دەکرد، بۆ نموونە ستانیسلاڤسکی لە هەنگاوە بەراییەکاندا، یارمەتی ئەکتەرەکانی دەدا تا یادەوەرییەکانی خۆیان بۆ دەستەبەرکردنی هەست و سۆزەکانیان بەکاربهێنن، دوای ئەوە گەیشتە ئەو ئەنجامەی ئەکتەر لە ڕێگای تێکستی دەقە شانۆییەکانەوە بە فەنتازیا و بڕوایەکی پتەو، نەک یادەوەرییەکانی خۆی کە زۆرجار هەست و هۆشێکی پڕ لە ئازاریان دەوروژاند لە کارەکتەرەکانەوە، نزیک بێتەوە.

مایرهۆڵد کە یەکێک دەبێت لە ئەکتەرە باش و چالاکەکانی شانۆی هونەری مۆسکۆ، دوای چوار ساڵ ئەم شانۆیە بەجێ دەهێڵێت و بە دوای ڕێگا و شێوازێکی تری هونەریدا دەگەڕێت، ستانیسلاڤسکی لە قۆناغێکی پڕ لە دوودڵی و بێ هیواییدا، سەرلەنوێ مایرهۆڵد دەبینێتەوە، بڕیار دەدات یارمەتی بدات و ستۆدیۆیەکی ئەزموونگەری بۆ دەکاتەوە، ستانیسلاڤسکی سەبارەت بە مایرهۆڵد دەڵێت (جیاوازی نێوانمان ئەوە بوو کە من بە بەردەوامی بە دوای نوێدا دەگەڕام، بەبێ ئەوەی هیچ ڕێگایەک و ئامرازێکم دۆزیبێتەوە تا ئەو شتە نوێیەی پێ بەرجەستە بکەم، بەڵام مایرهۆڵد لەسەرەتاوە لەوە دەچوو ڕێگا تازە و میتودەکانی دۆزیبێتەوە، بەبێ ئەوەی توانیبێتی بە تەواوی بیانخوڵقێنێت) ستانیسلاڤسکی دوای ساڵێک بەسەر دامەزراندنی ئەم ستۆدیۆیەدا کە هیچ بەرئەنجامێکی ئەوتۆی بۆ ئەو نابێت، ناچار دەبێت داببخات، ستانیسلاڤسکی ئاماژە بۆ ئەوە دەکات کە ئەکتەرەکان تەنیا وەک قوڕێکی خاو بە دەستی ڕیژیسۆرێکی بەسەلیقەوە لە فۆرمێکی ئەبستراکدا دەجوولێنەوە، هەروەها ئەوەیش دووپات دەکاتەوە کە ئەو هونەرە نوێیەی مایرهۆڵد، بۆ ئەوەی تەنیا نەبێتە فۆرمێکی مۆدێرنی بێ هەست و گیان، پێویستی بە ئەکتەری نوێ و تەکنیکی تەواو نوێ هەیە تا بتوانێت ناخی پڕ لە هەست و سۆزی ئەکتەر بوروژێنێت.

ستانیسلاڤسکی لە میانی کارکردنی لە شانۆنامەی (مانگێک لە لادێ)ی تۆرگنێڤ دا زۆر دەرئەنجامی هونەریی تازەی بۆ دەرکەوتووە سەبارەت بە کارکردنی ئەکتەر لەگەڵ ڕۆڵەکەی کە پێشتر بە شێوەیەکی ڕووکەش کاری لەگەڵدا کردبوو، ئەمەیش پێویستی بە تەکنیک، مەشقکردن، هەروەها ویستی ئەکتەرەوە هەبووە.

ستانیسلاڤسکی لە کۆتایی کتێبەکەیدا، سیستمەکەی بەسەر دوو یەکەی سەرەکیدا دابەش دەکات.

یەکەم: کارکردنی ئەکتەر لەگەڵ دیوی ناوەوە و دەرەوەی خۆیدا.

دووەم: کاری دەرەکی و ناوەکی ئەکتەر لەگەڵ ڕۆڵدا.

کارە ناوەکییەکەیش بریتییە لەوەی گەشە بە لایەنە تەکنیکییە سایکۆلۆژییەکان بدات کە یارمەتی ئەکتەر دەدات، لە ناوەوەی خۆیدا ڕێگای خۆلقاندنی ڕەوشە ڕوحییەکان بدۆزێتەوە کە لەوێدا سرووش زۆر بە ئاسانی بوونی هەیە، کاری لایەنە دەرەکییەکەیش لەگەڵ خۆدا بریتییە لەوەی کە جەستە لەسەر ئەوە ڕابهێنرێت بەرجەستەی ڕۆڵەکە بکات و بەتەواوی ژیانە ناوەکییەکەی بۆ بگەڕێنێتەوە، کارکردنیش لەگەڵ ڕۆڵدا لە شیکردنەوە و ڕاڤەکردنی دیدی کارە دراماییەکە؛ لە چ شتێکەوە شانە سەرەکییەکەی سەرچاوەی وەرگرتووە و دەستنیشانی مانا و مانای هەموو ڕۆڵەکان دەست پێ دەکات کە پێکەوە دەقە دراماییەکەیان پێکهێناوە.

سەرچاوە:

K. S. Stanislavskij, Mitt liv i konsten, Froleen&Comp. Stockholm 1951.